

Delårsöversikt

Januari – september 2016

Folksam

2016

Folksam

Vi står stadigt

Den gångna perioden har fört med sig framgångar samtidigt som den påmint oss om de utmaningar vi står inför. Det låga ränteläget fortsätter att prägla Folksamgruppens tillvaro. Lägg därtill Brexit, oron för vissa banker i Europa, den minskade världshandeln, avmattningen i Kina och framväxten av populistiska och nationalistiska politiker över hela världen så blir den sammantagna omvärldsbilden negativ.

Samtidigt visar Sverige en annan riktning med hög tillväxt och fallande arbetslöshet. Även utvecklingen i Folksamgruppen är stabil. Vår sakförsäkringsverksamhet uppvisar god premietillväxt och premieinflödena i livförsäkringsverksamheten förblir mer kontrollerade.

Vi närmar oss 400 miljarder kronor i förvaltad kapital, vilket är mer än någonsin tidigare. Räknar vi även med våra fondförsäkringstillgångar så uppgår våra kunders totala tillgångar till en halv biljon kronor. Det är ett stort förtroende vi måste förvalta framgångsrikt.

Det är en utmaning att nå avkastning på det förvaltade kapitalet, men även där har vi varit framgångsrika under den gångna perioden. Samtliga tillgångsslag bidrar, men det är framför allt aktieportföljerna och de räntebärande pappren som har avkastat starkare än tidigare under året. Vi satsar nu på att investera i gröna obligationer, helt i linje med Folksams vision att våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld. Dessa investeringar ger trygg avkastning och bidrar samtidigt till att bygga ett miljö- och klimatsmart Sverige. Det är en vinst för alla. På bara några månader har vi investerat fem miljarder kronor i gröna obligationer och är därmed en dominerande aktör.

Det pågående moderniseringsarbetet inom olika delar av verksamheten har fortsatt under den gångna perioden. Vi börjar nu se resultat inom IT-sidan med bland annat en modern webbplats och betydligt fler molnlösningar.

På regleringssidan är trycket fortfarande högt. Och mycket tyder på att det kommer att bli ännu högre. I början av oktober kom regeringen med ett inriktningsbeslut kring frågan om tjänstepensionsregleringen. Även om många frågor återstår att lösa, så har vi nu fått besked om att vi kan bilda tjänstepensionsföretag med egen reglering. Det är i linje med vad Folksamgruppen arbetat för och som vi tror är den bästa lösningen för våra kunder.

Folksam är kundägt och omfattar de två moderföretagen Folksam Liv och Folksam Sak med dotterföretag. Folksam innefattar moderföretagen och samtliga dotterföretag med de justeringar som framgår av fotnoterna under respektive resultattabell. I den här delårsöversikten redovisar vi koncernen Folksam Sak, moderföretaget Folksam Liv och KPA Pension.

Jag har sedan jag tillträdde för drygt tre år sedan pratat om modernisering, effektivisering och konsolidering. Fokus har hittills legat på det förstnämnda. Nu påbörjas konsolideringen av ytterligare ett bolag, Förenade Liv, som ska införlivas i Folksam. I takt med de fallande räntorna förskjuts fokus ännu mer mot effektivisering.

Steg för steg fortsätter vi vårt långsiktiga arbete för att hantera kommande utmaningar och att ha branschens mest nöjda kunder.

Jens Henriksson
Vd och koncernchef

Väsentliga händelser under perioden

- Folksam omorganiserar för att skapa större kundfokus och öka effektiviteten. Förändringarna träder i kraft från och med september 2016 och innebär bland annat att Folksams tre affärsområden blir två genom att affärsområde Partner och Kollektivavtalad affär slås samman.
- Folksam Liv återgår till en gemensam återbäringsränta för "gammalt" och "nytt kapital". Det innebär att återbäringsräntan på "gammalt kapital" från och med den första september 2016 är 3,0 procent, istället för tidigare 6,0 procent, i den traditionella livförsäkringen.
- Styrelserna i Folksam Liv och Folksam Sak utnämner Ylva Wessén till ny vice verkställande direktör och ställföreträdande koncernchef i Folksam. Hon tillträder befattningen den första september och efterträder Tomas Norderheim som går i pension vid årsskiftet.
- Från och med den första september kräver Folksam branschlicens för nya försäkringsförmedlare som vill förmedla Folksams erbjudande. Dialog om licens pågår även med befintliga förmedlare, inklusive uppsägningar av förmedlare som saknar licens. Folksam Liv håller även den första utbildningen av egna medarbetare och genomför den första egna certifieringen.
- Folksam tar bort den så kallade up front-ersättningen till försäkringsförmedlare i sina standardavtal, som ett steg mot kommande regleringar. Förändringen träder i kraft från och med den 1 september 2016.
- Folksamgruppen fortsätter att förvärva gröna obligationer genom att investera 250 miljoner kronor i en grön obligation emitterad av Örebro stad.

Händelser efter periodens utgång

- Folksamgruppen investerar 2,5 miljarder i en grön obligation som Kommuninvest gett ut. Obligationen kommer att användas för att finansiera ett 60-tal investeringsprojekt i fler än 40 svenska kommuner och landsting.
- Folksamgruppen förvärvar även en grön obligation för 400 miljoner kronor emitterad av Norrköpings kommun och en grön obligation till ett värde av 650 miljoner kronor emitterad av Region Skåne.
- Folksamgruppen inleder ett samarbete med det digitala postföretaget Kivra för att ge kunderna möjligheten att välja digitaliserade utskick istället för papper hem i brevlådan. Digitaliserade utskick är både miljösamt och försvårar ID-stöld och bedrägerier. Den första digitala posten väntas gå iväg under det första kvartalet 2017.
- Daniel Barr utses till tillförordnad ekonomidirektör i Folksam sedan nuvarande ekonomidirektör Pia Marions beslutat att lämna företaget.

Översikt: Nyckeltal

Folksam	Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2015	2015	2014
Folksam kundindex (FKI), %	78	78	78	79
Premier, Mkr ¹	38 569	42 424	50 469	47 501
varav Folksam Sak ²	10 633	10 194	13 395	12 925
varav Folksam Liv ²	27 937	32 229	37 074	34 576
Förvalt kapital, Mkr ^{3,4}	394 686	364 930	368 454	350 170
Fondförsäkringstillgångar, Mkr ^{3,4,5}	119 207	105 180	111 144	99 525
Antal heltidstjänster ⁶	3 858	3 779	3 706	3 563

¹ Premier omfattar premieintäkt i sakförsäkring, premieinkomst i livförsäkring samt inbetalningar från sparare i fondförsäkring, inklusive de ej konsoliderade försäkringsföretagen.

² Avser total summering av premier per bolag med respektive dotterföretag, inklusive de ej konsoliderade försäkringsföretagen.

³ Avser vid periodens slut.

⁴ Tillgångar enligt totalavkastningstabell med avdrag för bolagsstrategiska innehav, vilket i huvudsak avser värdet av dotterföretag.

⁵ Placeringsstillgångar för vilka försäkringstagarna bär risken.

⁶ Baseras på antalet arbetade timmar under perioden.

Folksam tredje kvartalet

Marknadsutveckling

Försäkrings- och pensionssparandebranschen verkar på en marknad under stor omvandling. Den ekonomiska osäkerheten i världen bidrar, inte minst det låga ränteläget och Storbritanniens utträde ur EU. Mellanöstern, stagnationen i Kina och den något lägre farten i den amerikanska ekonomin påverkar, liksom det politiska läget i Ryssland och det nära förestående presidentvalet i USA. Sverige visar dock både hög tillväxt och minskande arbetslöshet.

Nya och kommande regelverk ställer stora krav på omställning av verksamheter i försäkringsbranschen. Sedan årsskiftet gäller Solvens II (försäkringsrörelselag), samtidigt som bolag som bedriver tjänstepensionsverksamhet istället kan följa övergångsregler. I början av oktober meddelade regeringen om ett inriktningsbeslut när det gäller den kommande tjänstepensionsregleringen. Utifrån ambitionen att nå en lösning som ger fullgott skydd för konsumenterna och samtidigt möjliggör en effektiv förvaltning av tjänstepensioner innebär beslutet att det blir olika reglering för tjänstepensionsföretag och försäkringsbolag. Däremot återstår ett antal viktiga frågor att få besked om, som den om hur kapitalkraven kommer att se ut för tjänstepensionsföretagen. Ett förslag på en ny tjänstepensionsreglering kommer att remitteras under hösten 2017.

Folksam har en stabil position på marknaden. Premiesiffror från Svensk Försäkring efter årets andra kvartal fortsätter att visa att vi är marknadsledare inom livförsäkring och den tredje största aktören på skadeförsäkringsmarknaden.

Inom livförsäkring fortsätter den planenliga inbromsningen att synas. Det är nu drygt ett år sedan vi genomförde ändringarna i produkten. Efter årets andra kvartal har Folksam en marknadsandel på 15,7 procent (inbetalda premier för både gamla och nya försäkringar). Vid samma tidpunkt förra året var vår marknadsandel 18 procent. Även Skandia märker av motsvarande inbromsning. De lägre premieinflödena till dessa två bolag bidrar stort till att totalmarknaden inom livförsäkring minskar med cirka 20 miljarder kronor, jämfört med förra året. Samtidigt ökar ett antal mindre marknadsaktörer sina marknadsandelar.

Folksams marknadsandel inom skadeförsäkring är 16,4 procent efter årets andra kvartal, jämfört med 16,5 vid samma period förra året. Av de stora aktörerna är det endast marknadstvåan If som ökar sin marknadsandel till 18,2 procent. Länsförsäkringars andel är oförändrad och uppgår till 29,9 procent. De mindre bolagen tar även marknadsandelar inom skadeförsäkring, även om de fyra största bolagen har ungefär 80 procent av marknaden.

Tittar vi närmare på olika försäkringsgrenar, så ökar vi vår andel av hushållsmarknaden. Störst är tillväxten inom sjuk- och olycksfall samt husdjur.

Folksamgruppen

Folksam fortsätter att utvecklas enligt plan både inom livförsäkring och sakförsäkring. Den totala premievolymen uppgick under perioden januari till september till 38 569 (42 424) miljarder kronor. Folksam Liv med dotterföretag står för 27 937 (32 229) miljarder kronor och Folksam Sak med dotterföretag för 10 633 (10 194) miljarder kronor.

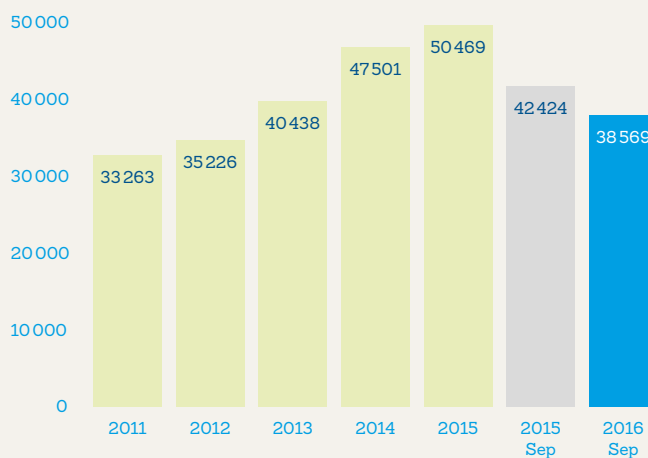
Den första september 2016 trädde den omorganisation som Folksam beslutat om för att skapa större kundfokus och högre effektivitet i kraft. Den innebär bland annat att Folksams tre affärsområden blir två genom att affärsområdena Partner och Kollektivavtalad affär slås samman. Affärsområde Privat affär delas i två delar: Marknad och försäljning samt Privat affär.

De stora utvecklingsåtgärterna, som förbättring av IT-systemen och ökning av vår digitala närvaro för kundkommunikation, fortsätter för att Folksam ska bli ett än mer modernt och effektivt företag. Men de driver också kostnader, som vi har noga uppsikt på. Vi ska hålla en investeringstakt på en miljard kronor per år och prioriterar därför bland projekten för att säkerställa att vi håller denna investeringsnivå och att de projekt vi har i gång levererar avsedd nytta.

Som en följd av Folksams utveckling har antalet heltidstjänster ökat under de senaste åren för att nu uppgå till drygt 3 700.

Folksams index för kundnöjdhet (FKI) uppgick efter årets första nio månader till 78 (78) procent nöjda kunder, vilket är i linje med målet om 78 procent för helåret.

Total premievolym, Mkr

Solvens II

Det nya Solvens II-regelverket trädde i kraft den första januari 2016. Folksam Sak med dotterföretag rapporterar enligt Solvens II. Folksam Liv med dotterföretag har rena Solvens II-bolag (KPA Livförsäkring), företag med blandad verksamhet (Folksam Fondförsäkring och Folksam Liv) och rena tjänstepensionsbolag (Folksam LO fondförsäkring och KPA Pensionsförsäkring) som följer Solvens I-regelverket. Bolagens kapitalkrav enligt Solvens II fastställs enligt standardmodellen. Samtliga bolag uppfyller solvens- och minimikapitalkrav. Beräkningar av solvenskvot för Folksam Sak (koncern) och Folksam Liv (moderbolag) redovisas med ett kvartals eftersläpning i den här delårsöversikten.

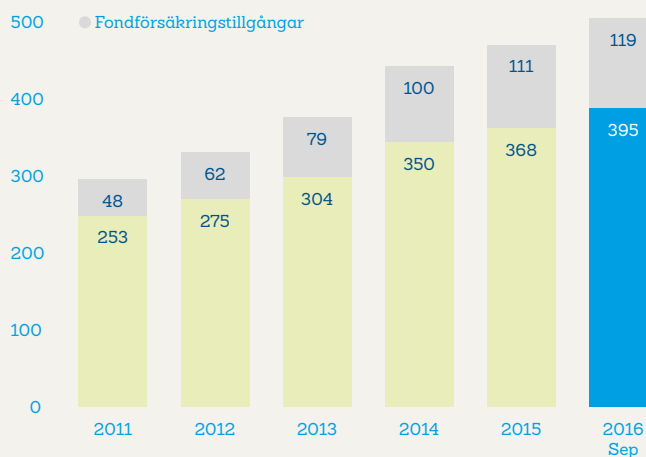
Förvaltad kapital och fondförsäkringstillgångar

Per den 30 september 2016 förvaltade Folksam 394 686 (364 930) miljoner kronor. Trots det fortsatt låga ränteläget och den politiska oron i världen lyckas Folksam prestera en god avkastning under årets tredje kvartal. Det är framför allt utvecklingen i våra aktieportföljer och räntebärande papper som visar ett stabilt kvartal, jämfört med tidigare kvartal.

Vad gäller tillgångsslagen i kapitalportföljen fortsätter satsningen inom fastigheter, samtidigt som vi inom ramen för våra specialplaceringar (f.d. alternativa placeringar) fortsätter att investera i gröna obligationer. Under perioden – och efter periodens utgång har Folksamgruppen investerat i gröna obligationer som emitterats av Örebro stad (250 miljoner kronor), Norrköpings kommun (400 miljoner kronor) och Region Skåne (650 miljoner kronor) samt Kommuninvest (2 500 miljoner). Efter dessa förvärv har vi investerat totalt omkring fem miljarder kronor i gröna obligationer.

Fondförsäkringstillgångarna uppgick per den 30 september 2016 till 119 207 (105 180) miljoner kronor.

Folksams förvaltade kapital och fondförsäkringstillgångar, Mdr kr

Folksams förvaltade kapital, september 2016

Folksam Sak (koncernen)

Folksam Sak (koncernen)	Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2015	2015	2014
Premieintäkt, Mkr	9 704	9 310	12 225	11 630
Försäkringstekniskt resultat, Mkr	-6	514	362	-59
Resultat före skatt, Mkr	1 593	1 061	817	2 466
Totalkostnad, %	102	96	96	100
varav skadekostnad, %	84	80	77	81
varav driftskostnad, %	18	17	19	19
Totalavkastning, %	5,0	2,1	2,2	8,6
	Sep 2016	Sep 2015	Dec 2015	Dec 2014
Solvenskvot ¹⁾ (jun 2016)	1,9	-	-	-
Konsolideringsgrad, %	140	136	133	132
Solvenskvot ¹⁾ , moderföretaget (jun 2016)	2,0	-	-	-
Konsolideringsgrad, moderföretaget, %	157	151	149	153

¹⁾ Solvenskvoten avser kapitalbas i relation till kapitalkrav i enlighet med Solvens II-regelverket. Solvenskvoten redovisas med ett kvartals eftersläpning.

Premieintäkterna för perioden uppgick i sakförsäkringskoncernen till 9 704 (9 310) miljoner kronor, vilket är fyra procent högre jämfört med motsvarande period 2015. Ökningen beror i huvudsak på ett starkt erbjudande och ökad försäkringsvilja hos kunderna, samtidigt som utvecklingen mot försäkringar med mer innehåll fortsätter. Störst tillväxt ser vi fortsatt inom försäkringsgrenarna sjuk- och olycksfall samt husdjur. Annullationsgraderna förblir på en stabil nivå.

Totalkostnadsprocenten i koncernen uppgick till 102 (96). Det är en försämring med sex procentenheter jämfört med föregående år. Försämringen av skadekostnadsprocenten till 84 procent beror främst på större avsättningar av skadelivräntereserven på grund av ränteförändringar. Detta motverkas delvis av ett större positivt resultat från skadeavveckling jämfört med föregående år. Driftskostnadsprocenten ökar till 18 (17) i huvudsak till följd av att en mindre del av utvecklingskostnaderna aktiveras under 2016, samtidigt som personalkostnaderna ökar.

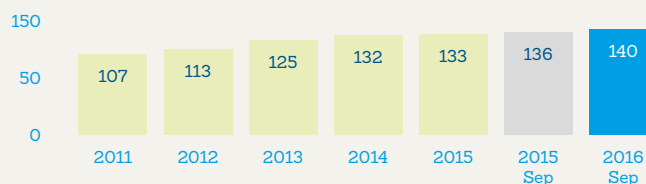
Folksam Sak-koncernens försäkringstekniska resultat försämrades till -6 (514) miljoner kronor. Försämringen kan främst tillskrivas den ökade avsättningen av skadelivräntereserven samt de ökade driftskostnaderna. Resultatet före skatt uppgick till 1 593 (1 061) miljoner kronor. Kapitalavkastningen förbättrades påtagligt under perioden jämfört med första halvåret, främst drivet av räntebärande värdepapper och aktier. Totalavkastningen uppgick till 5,0 (2,1) procent.

Solvenskvoten, som vi redovisar med ett kvartals eftersläpning, är stabil och uppgår till 1,9 för koncernen och 2,0 för moderföretaget. Konsolideringsgraden ökade jämfört med motsvarande period föregående år och uppgick till 140 (136) procent i koncernen och till 157 (151) procent i moderbolaget. Att konsolideringsgraden ökar kan tillskrivas resultatförbättringen i år jämfört med föregående år.

Hänt inom sakförsäkring

- Styrelsen för skadeförsäkringsbolaget Tre Kronor utser vid ett extra styrelsemöte Henrik Persson till ny vd. Han tillträder befattningen den andra december och efterträder Jesper Andersson som blivit chef för affärsområde Privat i Folksam. Henrik Persson har senast varit vd för KPA Pensionservice och tf vd för KPA Pensionsförsäkring. Han kom till RPA Pension i september 2007 och har där haft olika roller inom affärsutveckling och försäljning

Konsolideringsgrad %

Folksam Liv (moderföretaget)

Folksam Liv (moderföretaget)	Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2015	2015	2014
Premieinkomst, mkr	7 467	11 052	13 479	13 438
Totalavkastning, %	5,8	2,0	3,7	12,0
	Sep 2016	Sep 2015	Dec 2015	Dec 2014
Förvalt kapital, mkr	172 671	162 856	164 489	156 156
Solvensgrad, %	158	157	162	155
Solvenskvot för blandade bolag ¹⁾	3,8	-	-	-
Kollektiv konsolidering ²⁾ tjänstepensionsverksamhet, %	119	-	119	-
Kollektiv konsolidering ²⁾ övrig livförsäkringsverksamhet, %	118	-	118	-

¹⁾ Solvenskvoten för blandade bolag avser summan av kapitalbasen i relation till kapitalkrav för övrig livförsäkring (i enlighet med Solvens II-regelverket) och kapitalbasen i relation till kapitalkrav (i enlighet med Solvens I-regelverket) för tjänstepensionsverksamhet. Solvenskvoten redovisas med ett kvartals eftersläpning.

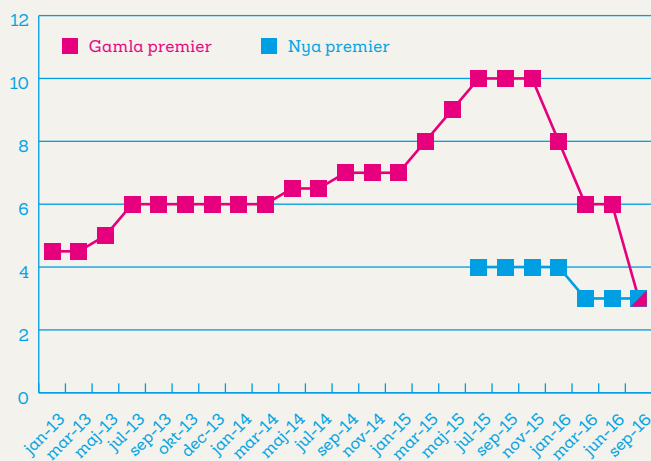
²⁾ Den kollektiva konsolideringen beräknades fram till och med 2015-11-30 uppdelat på verksamhetsgrenarna Liv1 och Liv2. Därefter slogs all tjänstepensionsverksamhet samman och verksamhetsgrenarna "tjänstepensionsverksamhet" och "övrig livförsäkringsverksamhet" bildades.

Premieinkomsten för Folksam Liv uppgick till 7 467 (11 052) miljoner kronor. Det är en inbromsning enligt plan efter de förändringar vi genomförde i den traditionella livförsäkringen under 2015, det vill säga olika återbäringsräntor för nytt och gammal kapital, för att värna om en långsiktigt trygg avkastning för kunderna. Sedan den första september har Folksam Liv dock återigen en gemensam återbäringsränta för "gammalt" och "nytt kapital" sedan återbäringsräntan på "gammalt kapital" sänktes från 6,0 till 3,0 procent. Traditionellt privat pensionssparande minskar från 6,1 till 2,8 miljarder kronor och individuell tjänstepension minskar från 1,3 till 0,8 miljarder kronor. Det senare beror bland annat på förändringar i villkor och anpassning till kommande regelverk avseende förmedlad försäljning. Driftskostnaderna minskar totalt sett till följd av lägre anskaffningskostnader, även om de pågående utvecklingsprojekten, såsom regel Anpassning, effektivisering av IT-system och andra processer, driver kostnader.

Solvensgraden var 158 (157) procent per den sista september 2016. Jämfört med 162 procent vid årsskiftet sjunker solvensgraden till följd av lägre marknadsräntor som ökar de försäkringstekniska avsättningarna. Solvenskvoten för blandade bolag, som vi redovisar med ett kvartals eftersläpning, är stabil och uppgår till 3,8 för moderföretaget. Den kollektiva konsolideringsgraden för premiebestämd tjänstepensionsförsäkring uppgick till 119 procent den sista september, och till 118 procent för övrig livförsäkringsverksamhet. Totalavkastningen för perioden uppgick till 5,8 (2,0) procent. Samtliga tillgångsslag bidrar positivt till avkastningen, aktier med 7,9 (0,1) procent och räntebärande papper med 4,3 (1,4) procent.

Sett över de fem senaste åren 2011-2015 har den årliga genomsnittliga totalavkastningen för Folksam Liv varit 7,3 procent.

Återbäringsränta

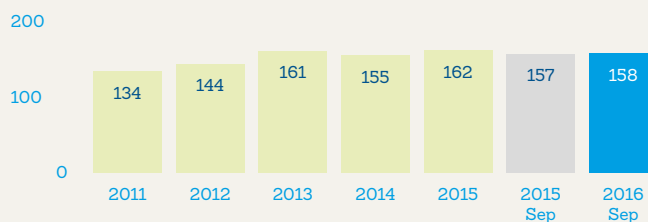

2015 delade Folksam Liv upp återbäringsräntan i "gammalt" respektive "nytt kapital". Beroende på bestånd är brytpunkten den första juni 2015 (Liv2) eller den första juli 2015 (Liv1). Diagrammet visar brytpunkten för Liv1. 2015-11-30 slogs all tjänstepensionsverksamhet samman och verksamhetsgrenarna "tjänstepensionsverksamhet" och "övrig livförsäkringsverksamhet" bildades. Återbäringsräntan har varit densamma för dessa verksamhetsgrenar sedan uppdelningen. Sedan den första september har Folksam Liv en gemensam återbäringsränta för "gammalt" och "Nytt kapital".

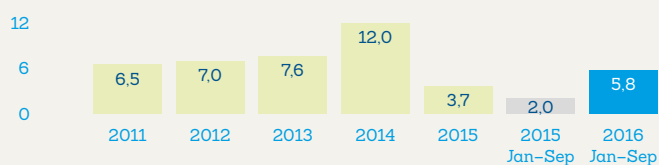
Hänt inom livförsäkring

- Folksam Liv återgår till en gemensam återbäringsränta på tre procent för "gammalt" och "nytt kapital". Det innebär att återbäringsräntan på "gammalt kapital" sedan den första september 2016 är 3,0 procent, istället för tidigare 6,0 procent, i den traditionella livförsäkringen.
- Sedan den första september ska nya försäkringsförmedlare som vill förmedla Folksams erbjudande ha en branschlicens. Dialog om licens pågår även med befintliga förmedlare. Folksam Liv har under perioden även hållit den första utbildningen för egna medarbetare och genomfört den första egna certifieringen.
- Som ett steg mot kommande regleringar tar Folksam bort den så kallade up front-ersättningen till försäkringsförmedlare i sina standardavtal. Förändringen gäller från och med den första september 2016. Nästa steg är att se över de specialavtal som finns för att ta bort "up front"-provisionerna även från dem.

Solvensgrad %

Totalavkastning %

KPA Pension

KPA Pensionsförsäkring AB	Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2015	2015	2014
Premieinkomst, mkr	10 969	10 747	11 726	10 172
Totalavkastning, %	4,8	1,9	3,3	13,3
Avkastningsränta, %	5,0	2,1	3,7	13,4
	Sep 2016	Sep 2015	Dec 2015	Dec 2014
Förvaltad kapital, mkr	147 152	131 146	132 283	122 713
Solvensgrad, %	156	169	164	166

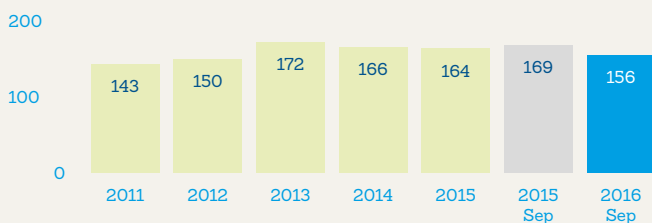
Folksam's kollektivavtalade affär, framför allt genom KPA Pension, har en fortsatt kontrollerad och stabil tillväxt. Premieinkomsten för KPA Pensionsförsäkring uppgick till 10 969 (10 747) miljoner kronor, vilket är en ökning med drygt två procent. Inlösenaffären är tillbaka på mer normala nivåer efter förra årets särskilt fina utveckling. Premier för 2015 års val förmedlades till KPA Pension i slutet av mars 2016. KPA Pension fortsätter att öka på kryssvalsmarknaden och fick då närmare 100 000 nya pensionssparare, framför allt inom avtalsområdet KAP-RL.

KPA Pensionsförsäkrings solvensgrad var 156 (169) procent per den sista september. Det är de lägre marknadsräntorna och ändringen i slutet av 2015 kring antagande om temporära uttag som framför allt ökar de försäkringstekniska avsättningarna och bidrar till lägre solvensgrad. KPA Pensionsförsäkring har under året vidtagit åtgärder för att minska andelen temporära uttag. Dessa har gett effekt och vi ser nu att de temporära uttagen ligger på en nivå som är i paritet med jämförbara bolag.

Totalavkastningen uppgick till 4,8 (1,9) procent för perioden och avkastningsräntan var 5,0 (2,1) procent. Samtliga tillgångsslag utvecklas positivt under perioden. Utflyttat kapital har minskat under de nio första månaderna från omkring en miljard kronor till 700 miljoner kronor. Bolagets totala nettokassaflöde är fortsatt starkt positivt. Effektiviserings- och moderniseringsarbetet fortsätter för KPA Pension med kostnader för ett antal strategiska IT-satsningar, precis som för övriga bolag inom Folksam.

Sett över de fem senaste åren 2011-2015 har den årliga genomsnittliga totalavkastningen för KPA Pensionsförsäkring varit 7,5 procent.

Solvensgrad %

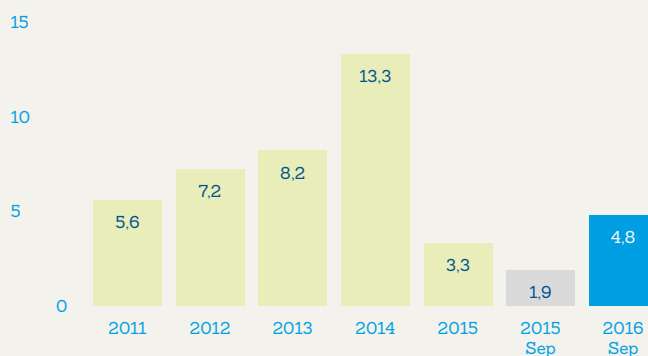
Hämt inom KPA Pension

- KPA Pension fortsätter sin satsning på att investera i gröna obligationer. Under den gångna perioden och efter periodens utgång har investeringar gjorts i gröna obligationer som emitterats av Norrköpings kommun, Örebro stad, Region Skåne och Kommuninvest. Storleken på den sistnämnda uppgick till en miljard kronor.
- Valcentralen Pensionsvalet har lanserat en ny webbplats samt tagit fram ny grafisk profil och logotyp.
- KPA Pensionservice får av Göteborgs Stad förnyat förtroende som leverantör av pensionsadministration. Det nya avtalet börjar gälla den första juli 2017 och gäller till halvårsskiftet 2021 med möjlighet till ytterligare förlängning i två år.
- KPA Pensionservice vinner under perioden även ett antal andra upphandlingar av pensionsadministration, däribland kommunerna Fagersta, Avesta, Norberg och Skinnskatteberg och kommunerna Bollnäs och Nordanstig har upphandlat option på inlösen av intjänad pensionsrätt (IPR).

Händelser efter periodens utgång

- Arbetsmarknadens parter inom kommun- och landstingssektorn utser KPA Pensionsförsäkring till försäkringsgivare för familjeskyddet för alla anställda i kommunsektorn som omfattas av den avgiftsbestämda kollektivavtalade tjänstepensionen AKAP-RL.

Totalavkastning %

Det här är Folksam

Varje gång vi möter en kund, möter vi en ägare. Och vi har många ägare. Vi försäkrar nästan varannan svensk och har hand om pensionen för mer än två miljoner människor. Det betyder att Folksam idag är ett av Sveriges 30 största företag.

Hos oss kan kunden försäkra sig själv, sina nära och kära, sina ägodelar och spara till pensionen. Vårt jobb är att ge trygghet i livets alla skeden. Att vi är kundägda skapar trovärdighet, långsiktighet, medför ansvar och ger kundnytta.

Fyra varumärken, två koncerner och tio försäkringsbolag

Folksam omfattar de två moderföretagen Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam Sak) och Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv) med dotterföretag. Två av försäkringsverksamheternas dotterföretag i Folksam Liv är delägda. Det är Folksam LO Pension, som vi äger till 51 procent, och KPA Pension, som Folksam äger till 60 procent. I Folksam Sak är dotterföretaget Folksam Skadeförsäkring delägt till 75 procent. Dotterföretaget Förenade Liv är helägt.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

Vi är kundernas företag som erbjuder försäkringar och pensionssparande som skapar trygghet och gillas av många.

Vårt övergripande mål

Vi ska ha försäkrings- och pensionssparandebansschens mest nöjda kunder.

Läs mer på www.folksam.se

Våra kunder ska
känna sig trygga
i en hållbar värld

För ytterligare information, vänligen kontakta:

- Daniel Barr, tillförordnad CFO Folksam, 073-326 50 60
- Juha Hartomaa, ansvarig investerarrelationer Folksam, 070-831 65 26.